

[Finansministeren]

- * friere valg for hjemmehjælp
- * friere valg af sygehuse
- * friere valg af gymnasier
- * friere valg af folkeskole
- * friere valg af skolefritidsordninger

Udgangssituationen.

Til de statslige serviceydelser er der i vidt omfang frit valg for borgerne. Man kan uden hensyn til bopæl vælge det universitet eller den højere læreanstalt, man søger. Det samme gælder for eksempel fornyelse af pas og kørekort. Der er heller ikke i loven regler for, hvilket AF-kontor en arbejdssøgende skal henvende sig til.

Kommunerne og amtskommunerne har ansvar for 2/3 af den offentlige sektor. Det drejer sig om områder som skoler, daginstitutioner, hospitaler, plejehjem og hjemmehjælp, som spiller en vigtig rolle i mange borgers dagligdag. En tilfredsstillende løsning af disse serviceopgaver har en indlysende betydning for borgernes velfærd.

Også på visse kommunale områder er der i dag frit valg uanset borgernes bopæl. Det gælder f.eks. folkeoplysning og biblioteker.

Borgerne kan imidlertid på mange andre områder ikke engang altid selv få lov at vælge mellem kommunens egne institutioner, når de har brug for en ydelse. Men det er kommunegrænserne, der oftest nævnes som uoverstigelige hindringer for, at borgerne selv kan bestemme, hvorfra de ønsker den kommunale service leveret. Det rammer såvel borgere, der af personlige grunde ønsker at benytte en anden kommunes serviceydelser, som borgere, der af forskellige grunde er blevet utilfreds med den service, deres egen kommune yder.

Af en undersøgelse, Finansministeriet har gennemført i september 1992 sammen med Gallupinstituttet, fremgår det, at mange borgere ønsker et friere valg.

Godt 4.000 borgere blev spurgt om deres erfaringer med og vurderinger af valgfrihed. Brugere, som ikke i dag har valgfrihed, blev spurgt, om de ville have valgt en anden mulighed for kommunal service, hvis de havde kunnet. 21 pct. svarede ja vedrørende hjemmehjælp, 19 pct. svarede ja om friere valg til sygehuse, og 19 pct. ville have valgt at få deres yngste barn passet på en anden måde, et andet sted eller af andre.

Undersøgelsen viser således, at indførelsen af friere valg imødekommer et væsentligt ønske i befolkningen.

Frivillighed eller lovgivning.

Der findes amter og kommuner, der i forvejen imødekommer borgernes ønsker om udenbys service. Men der findes også kommuner, hvor det ikke sker. Regeringen vil skabe en ret for borgerne til at vælge frit. Derfor må der indføres en pligt for amter og kommuner til at betale for ydelser, selv om de gives på tværs af kommune- og amtsgrænser. Og en sådan pligt kan ikke skabes ved en frivillig aftale. Den skabes kun ved lovgivning.

En borgers ret, som baseres på mellemkommunal aftale, er kun så klar som aftalens tekst. Og den falder væk, hvis aftalen opsiges. Regeringen ønsker, at borgerne skal have en ret, som de kan håndhæve ved hjælp af andre instanser. Det kan de ikke, hvis en frivillig aftale i et amt eller en kommune fortolkes på en måde, der kan indskrænke retten til friere valg.

Derfor kan regeringen ikke følge de kommunale ønsker om frivillighed. Og derfor er lovgivning nødvendig, selv om der findes en frivillig aftale på området.

Betalingsordninger.

Det har været udgangspunktet for de forskellige lovforslag, at den mellemkommunale takst, bopælskommunen skal betale for ydelser, bør svare til dens egen gennemsnitsudgift på området. På den måde undgås bedst, at friere valg fører til en opskruning af omkostningsniveauet.

De mellemkommunale betalinger forudsættes i øvrigt i mange tilfælde at tage form af gensidige clearingordninger, som er fleksible og administrativt enkle at håndtere.

Borgerne bør også have et økonomiske ansvar, når de søger en service, der ligger ud over, hvad de har bidraget til med skattebetalingen til deres egen kommune. Derfor er det ønskeligt, at der indføres en vis egenbetaling. Hermed opnås også en vis afprøvning af alvoren i borgerens valg.

Størrelsen af borgernes egenbetaling kan for eksempel fastsættes med udgangspunkt i forskellen mellem udgiften i den valgte kommune og bopælskommunen.